

СХВАЛЕНО
Педагогічною радою
протокол № 7
від 10.04.2023 року

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор
Бочечківського ЗЗСО
_____ Тетяна КОРОСЬКО

**Кодекс безпечного освітнього середовища
Бочечківського закладу загальної середньої
освіти І-ІІІ ступенів
Бочечківської сільської ради**

2023 р.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I: ПЕРЕДМОВА.....	3
РОЗДІЛ II: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА.....	5
РОЗДІЛ III: ГЛОСАРІЙ ПОНЯТЬ ТА ТЕРМІНІВ.....	6
РОЗДІЛ IV: КОДЕКС БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	8
РОЗДІЛ V: РЕАГУВАННЯ ТА ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ.....	11
5.1 Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування).....	11
5.2 Алгоритм щодо попередження боулінгу.....	14
РОЗДІЛ VI: СТРАТЕГІЯ ЗАХИСТУ УЧНІВ.....	18
РОЗДІЛ VII: КОНТРОЛЬ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ КБОС.....	22
РОЗДІЛ VIII: ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	26
ДОДАТКИ:	
1. Показники виконання вимог стандартів захисту здобувачів освіти відповідно до «Стратегії захисту учнів від насильства».....	27
2. Анкета «Моніторинг дотримання положення КБОС».....	30
3. Створення безпечного освітнього середовища. Контрольний список.....	31
4. Створення безпечного освітнього середовища.....	33
5. Створення безпечного освітнього середовища. Контрольний список (перелік стандартних дій виконання певної роботи).....	36
6. Правила поведінки в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру.....	43
7. Дії при виявленні підозрілого предмета (вибухового пристрою).....	45
8. Дії учасників освітнього процесу за сигналом «Увага всім! Повітряна тривога» під час дистанційної форми навчання.....	46
9. Порядок врегулювання випадків пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією.....	48

РОЗДІЛ І. ПЕРЕДМОВА

Основним завданням сучасної закладу є створення безпечного освітнього середовища, а також забезпечення прав, свобод та інтересів дітей. Концепція «Нова українська школа» (НУШ) вимагає реформування існуючого алгоритму розвивальної, корекційної та профілактичної роботи.

Головною метою КБОС у закладі є навчання учнів і вчителів безпечній взаємодії у освітньому процесі, а також захист учнів від усіх проявів насильства, дискримінації та зловживань з боку однолітків і дорослих (батьків, опікунів або працівників навчального закладу).

Він реалізується завдяки розробці та запровадженню закладом освіти критеріїв безпеки учнів і вчителів, знайомству з особливостями функціонування безпечного освітнього середовища. Водночас КБОС передбачає навчання учнів, батьків, працівників закладів освіти правилам безпечної поведінки особистості, формування навичок уникнення потенційних ризиків і небезпек, а також навичок подолання труднощів у власному житті.

Ми усі є свідками активізації таких негативних явищ серед учнів, як насильство, сексуальні домагання, кібертретирування, секстинг, дискримінація, булінг, тощо що не може не викликати стурбованості й посиленої уваги широких кіл громадськості, освітян, батьків у більшості країн світу.

Цілком логічно, що виникає необхідність захистити, убезпечити, попередити наслідки впливу на особистість несприятливих факторів і чинників. Особливо це актуально для освітнього закладу, адже будь-яке соціальне середовище, зокрема й освітнє, впливає на перебіг у ньому життєдіяльності людини, оскільки складається із сукупності матеріальних ресурсів, психологічних факторів, міжособистісних відносин.

Для учнів несприятливі впливи середовища виявляються, насамперед, у вигляді складних ситуацій у міжособистісному спілкуванні (конфліктів з батьками, друзями, викладачами, непорозумінні з оточуючими тощо), проявах фізичного, психологічного, сексуального та емоційного насильства (ігноруванні, приниженні, погрозах, недоброзичливому ставленні, сексуальному домаганню тощо), дії несприятливих факторів, пов'язаних з процесом навчання.

Головним правилом для усіх дій працівників закладу освіти - необхідність діяти у найкращих інтересах дитини. Кожен працівник закладу повинен ставитися до дітей з повагою та враховувати їхні інтереси. Використання працівником будь-якої форми насильства проти дитини є неприйнятною.

Працівники закладу освіти повинні діяти відповідно до чинного законодавства України та у межах своїх повноважень, використовуючи:

- взаєморозуміння;
- взаємоповагу;
- дружню атмосферу;
- пріоритет прав людини;
- толерантність;
- постійний розвиток;
- активну життєву позицію;
- здоровий спосіб життя;

- людяність;
- порядність;
- повагу до приватного життя;
- мир тощо.

РОЗДІЛ II. НОРМАТИВНО ПРАВОВА БАЗА

1. Конвенція ООН про права дитини;
2. ЗУ «Про освіту»;
3. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20 вересня 2011 року № 3739-І;
4. Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229;
5. Лист МОН від 18.05.2018 № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству»;
6. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей», яка розглянута та затверджена Вченими Радами Інституту проблем виховання (протокол № 6 від 02 липня 2018 року);
7. Наказ МОН від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»;
8. Лист ІМЗО від 30.10.2018 № 1/9-656 «Про перелік діагностичних методик щодо виявлення та протидії домашньому насильству відносно дітей»;
9. Наказ МОН від 01.11.2019 № 1368 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа» на 2019-2022 роки»;
10. Наказ МОН від 9 січня 2019 року № 17, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12 березня 2019 р. за № 250/33221 «Про затвердження Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти» оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти здійснюється зокрема за напрямом «освітнє середовище закладу освіти»
11. Лист МОН № 1/9-414 від 27.06.19 року «Деякі питання щодо створення у 2019/2020 н. р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок»;
12. Указ президента України №195 від 25.05.2020 «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі»;
13. Лист МОН України від 14.08.2020 року № 1/9-436 «Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню)».

1.Працівник - особа, яка працює у закладі освіти згідно з трудовою угодою або за контрактом.

2.Дитина - будь-яка особа віком до 18 років.

3.Особа, уповноважена представляти дитину - один з її рідних або прийомних батьків, або законний опікун.

4.Дозвіл батьків (опікунів) означає дозвіл, наданий хоча б одним з батьків дитини. Проте якщо між батьками дитини немає згоди, їм має бути повідомлено, що питання повинно бути вирішено в родині або опікунському суді.

5.Насильство проти дитини розуміється, як дії проти дитини, що підлягають покаранню та є забороненими, скоєні будь-якою особою, зокрема працівником закладу освіти, або дії, які загрожують благополуччю дитини, зокрема неналежний догляд за нею.

6.Особа, відповідальна за Інтернет - працівник закладу освіти, призначений керівником для контролю за користуванням дітьми мережею Інтернет на території навчального закладу та їх безпеку під час такого користування.

7.Особисті дані дитини - будь-яка інформація, за допомогою якої можна ідентифікувати дитину.

8.Безпечне освітнє середовище - це наявність у ньому безпечних умов навчання та праці, комфортної міжособистісної взаємодії, яка сприяє емоційному благополуччю учнів, педагогів, батьків, відсутність будь-яких проявів насильства та достатньо ресурсів для їх запобігання, а також дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу.

9.Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

10.Дискримінація – ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі - певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

11.Внутрішній аудит закладу освіти - оцінка реальної ситуації (сильні та слабкі сторони, ризики та небезпеки, можливості закладу) щодо безпеки та захисту осіб, які задіяні в освітньому процесі закладу освіти; ретельний аналіз проблем закладу.

12.Кодекс безпечного освітнього середовища - це документ закладу освіти, який повинен регулювати всі напрями діяльності закладу, пов'язані з порушеннями прав здобувача освіти на безпеку, а також питання підтримки учнів і втручання в ситуації, коли може виникати загроза їхньому життю, здоров'ю або благополуччю.

13.Контрольний список - перелік дій, заходів, поряд з якими є місце для відмітки (checkbox), де можна поставити будь-яку відмітку, якщо дія виконана.

14.Моніторинг - (від англ. monitoring - контролювання) нагляд, контроль за певними процесами або станом чого-небудь.

15.Освітнє середовище - це характеристика життя всередині освітнього закладу, система впливів і умов формування особистості, а також система можливостей для розвитку особистості, які містяться у соціальному та просторово-предметному оточенні.

16.Показники результативності - це статистичний індикатор, який містить інформацію про результати виконання програми, проекту тощо.

17.Преамбула - (від лат. praeambulare - «те, що передує» та середньо-лат. praeambulum - «введення») - передмова, вступна частина важливого нормативного акту: конституції, закону, декларації, міжнародного договору, постанов та ін., де роз'яснюється предмет, зазначаються обставини та мотиви, що були приводом для видання чи укладення цього документа, його цілі й завдання, а також інші дані загального характеру.

18.Сексуальні домагання - дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування.

РОЗДІЛ IV. КОДЕКС БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Нині функціонування освітніх закладів регулюється значною кількістю нормативних документів державного, обласного та районного рівнів, які охоплюють різні сфери їхньої діяльності: навчальну, виховну, методичну, адміністративну, фінансову, господарську тощо. Кожен з них, у свою чергу, покликаний максимально допомогти педагогічним працівникам сумлінно виконувати свої професійні обов'язки, студентам у комфортних умовах оволодівати важливими для майбутнього життя знаннями, а батькам бути активними учасниками освітнього процесу.

Не оминули нормативні документи і питання безпеки учасників освітнього процесу. **КБОС** - це документ закладу освіти, який повинен регулювати всі напрями діяльності закладу щодо порушень прав особистості на безпеку, а також питання її підтримки та втручання в ситуації, коли може виникати загроза її життю, здоров'ю та благополуччю. Це внутрішній документ, у якому прописані правила закладу в сфері популяризації безпечного освітнього середовища. У ньому повинні бути прописані конкретні дії, що стосуються, насамперед, захисту учнів від різного роду загроз, ризиків під час перебування в закладі освіти, а також чіткі рекомендації щодо забезпечення учням і працівникам комфортних умов життєдіяльності.

КБОС передбачає визначення критеріїв фізичної, психологічної, соціальної, інформаційної безпеки учнів, відповідно до яких розробляються конкретні дії, чітко визначаються заходи, процедури, які допоможуть учасникам освітнього процесу у випадках виявлення ризиків і загроз.

Реалізація **КБОС** стає можливою за умови проведення спеціального навчання (воно може бути внутрішнім, зовнішнім або через мережу Інтернет) для усіх учасників освітнього процесу закладу освіти. Зокрема, для вчителів і батьків навчання передбачає набуття знань і навичок, необхідних для створення та підтримки безпечних умов, нейтралізації тих ризиків і загроз, які можуть виникнути під час освітнього процесу, реальному житті, так і в мережі Інтернет, а також на розвиток навичок подолання труднощів у своєму житті.

На безпечне освітнє середовище впливають:

 Якість міжособистісних відносин - позитивні фактори (довіра, доброзичливість, схвалення, толерантність); негативні фактори (агресивність, конфліктність, ворожість, маніпулятивність).

 Захищеність в освітньому середовищі - оцінка відсутності насильства у всіх його видах, формах для всіх учасників освітнього простору.

Найчастіше жертвами насильства стають певні категорії здобувачів освіти. Зокрема, *учні/учениці, які мають фізичні недоліки, особливості зовнішності та* (або) поведінки, низький інтелект і труднощі в навчанні, страждають від хвороб, відчувають страх перед закладом освіти, мають погані соціальні навички або не мають досвіду життя в колективі тощо. Для того, щоб унеможливити насильство та створити безпечне освітнє середовище, кожен учасник освітнього процесу повинен мати уявлення не тільки про те, що вважається насильством, але й про те, як мінімізувати ризики та небезпеки, і в результаті, створити умови для внутрішньої безпеки та безпеки референтного довкілля. А це стає можливим лише завдяки спільній цілеспрямованій діяльності педагогів, студентів і батьків.

✚ *Комфортність в освітньому середовищі* - оцінка емоцій, почуттів та домінуючих переживань у процесі взаємодії вчителів та учнів/учениць в освітньому середовищі закладу.

Нерозвиненість системи психологічної допомоги в освітній установі може призвести до неефективного психологічного супроводу здобувачів освіти, а у педагогів - емоційного вигорання і, як наслідок, спричинити професійну деформацію, що і в першому і в другому випадку створить серйозну загрозу психічному здоров'ю особистості.

✚ *Задоволеність освітнім середовищем* - задоволення базових потреб учнів у:

- ✓ допомозі та підтримці;
- ✓ збереженні та підвищенні його самооцінки;
- ✓ пізнанні та діяльності;
- ✓ розвитку здібностей і можливостей.

Основними характеристиками процесу взаємодії всіх учасників освітнього середовища є особистісно-довірливе спілкування, а його відсутність спричиняє досить негативні наслідки (емоційний дискомфорт, небажання висловлювати свою точку зору, думку, негативне ставлення до себе, втрата особистої гідності, небажання звертатися по допомогу, ігнорування особистих проблем і труднощів оточуючих учнів і вчителів, неухважність до прохань і пропозицій).

Принципи безпечного освітнього середовища:

- ✚ Принцип домінування життя людини (дитини), як головної цінності, що визначає модель мінімальної (необхідної) безпеки, максимально усуває ризики, що загрожують життю як дітей, так і дорослих.
- ✚ Принцип регіональної специфіки передбачає під час організації системи безпеки освітнього середовища закладу освіти облік небезпек і можливих надзвичайних ситуацій конкретного регіону (міста, області, району).
- ✚ Принцип комплексності оцінки небезпек (ризиків), що задає методику оцінки різних педагогічних (освітніх) ризиків (зовнішніх і внутрішніх) на основі комплексного, системно-синергетичного підходів.
- ✚ Принцип міні-макса, що визначає досягнення максимального ефекту безпеки при наявності мінімуму ресурсного забезпечення.
- ✚ Принцип максимальної ефективності управління системою заходів і створених педагогічних умов, спрямованих на забезпечення
- ✚ максимальної безпеки освітнього середовища і закладу освіти, як соціального інституту в цілому.

Робота над створенням освітнього середовища не припиняється з досягненням певного результату. Насамперед, це безперервний процес реагування на нові виклики життя, пошук нових можливостей, ресурсів, генерування нових ідей і правил. Водночас необхідно, щоб всі учасники цього процесу усвідомлювали спільну відповідальність, мали вміння, бажання та добру волю для такої співпраці.

Основні завдання, які покликаний виконувати КБОС у закладі освіти:

- ✚ виявити чинники, які перешкоджають безпеці учасників освітнього процесу;
- ✚ відпрацювати систему узгоджених поглядів і уявлень здобувачів освіти, педагогів, психолога, батьків на освітнє середовище закладу освіти;
- ✚ обґрунтувати умови організації безпечного освітнього середовища та вимоги (критерії) до його ефективної організації для кожного учасника освітнього

- процесу;
- ✚ скласти мінімальну та доступну програму навчання для учнів, педагогів, батьків;
 - ✚ сформулювати конкретні рекомендації здобувачам освіти, педагогічним працівникам, адміністрації школи, батькам щодо організації безпечного середовища в закладі освіти.

Таким чином, КБОС:

- ✓ містить конкретні та чіткі правила поведінки усіх учасників освітнього процесу у навчальному закладі (*мої права закінчуються там, де починаються твої права*);
- ✓ допомагає виявити небезпечні ситуації та належно реагувати на них, запроваджуючи чіткі процедури втручання (*що і коли потрібно робити, хто повинен робити, до кого звернутися, які документи оформити, за яким зразком*). Зокрема, у випадках, коли необхідно оперативно прореагувати та втрутитися в ситуацію (*наси́льство зі сторони батьків, опікунів, викладачів, конфлікти між учнівством, булінг тощо*);
- ✓ забезпечує виконання вимог законодавства щодо гарантування безпеки усім учасникам освітнього процесу закладу.

Реалізація КБОС:

КБОС набуває чинності з моменту його оприлюднення. Цю процедуру можна здійснити різними способами:

- ✓ обговорити в учнівському колективі, на педагогічній раді, нарадах при директору, загальних зборах колективу, загальношкільних батьківських зборах;
- ✓ розмістити інформацію на дошці оголошень, сайті закладу;
- ✓ зробити розсилку через Інтернет (електронну пошту, Viber, WhatsApp тощо).

Процес реалізації цього документа передбачає:

- ✓ проведення консультацій з усіма працівниками закладу освіти, батьками, здобувачами освіти щодо положень КБОС;
- ✓ прийняття рішень про те, хто, де і коли має виконувати конкретні дії;
- ✓ навчання педагогічних працівників з питань захисту учнів і механізмів реагування на ризиковані та загрозливі ситуації, а також особливості надання допомоги;
- ✓ навчання батьків з питань ефективного спілкування з власною дитиною, захисту дітей і позитивних методів виховання без фізичних покарань та психологічного тиску на неї; ознайомлення їх із загрозами для учнів у мережі Інтернет;
- ✓ навчання здобувачів освіти з питань попередження знущання над однолітками, небезпек у мережі Інтернет тощо;
- ✓ власне виконання положень документа закладу освіти;
- ✓ контроль та оцінка діяльності з реалізації КБОС.

5.1 Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування)

Загальні питання

1. Цей Порядок розроблено відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування)».

2. Цей Порядок визначає процедуру подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування).

3. Заявниками можуть бути здобувачі освіти, їх батьки/законні представники, працівники та педагогічні працівники гімназії та інші особи.

4. Заявник забезпечує достовірність та повноту наданої інформації.

5. У цьому Порядку терміни вживаються у таких значеннях:

Булінг (цькування) - діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

6. Типовими ознаками булінгу (цькування) є :

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін - кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Подання заяви про випадки булінгу (цькування)

1. Здобувачі освіти, працівники та педагогічні працівники, батьки та інші учасники освітнього процесу, яким стало відомо про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого стали, або підозрюють його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб зобов'язані повідомляти директора закладу.

2. Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу (цькування) здійснюється відповідно до поданих заявниками заяв про випадки булінгу (цькування) (далі - Заява).

3. Заяви, що надійшли на електронну пошту закладу отримує секретар, яка зобов'язана терміново повідомити керівника закладу та відповідальну особу.

4. Прийом та реєстрацію поданих Заяв здійснює відповідальна особа, а в разі її відсутності - особисто директор гімназії або його заступник.

5. Заяви реєструються в окремому журналі реєстрації заяв про випадки булінгу (цькування).

6. Форма та примірний зміст Заяви оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу.

7. Датою подання Заяв є дата їх прийняття.

8. Розгляд Заяв здійснює директор закладу із дотриманням конфіденційності.

Відповідальна особа

1. Відповідальною особою призначається працівник закладу з числа педагогічних працівників.

2. До функцій відповідальної особи відноситься прийом та реєстрація Заяв, повідомлення директора закладу.

3. Відповідальна особа призначається наказом директора закладу.

4. Інформація про відповідальну особу та її контактний телефон оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу.

Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування)

1. За результатами розгляду Заяви директор закладу видає рішення про проведення розслідування випадків булінгу (цькування) із визначенням уповноважених осіб.

2. З метою розслідування випадків булінгу (цькування) уповноважені особи мають право вимагати письмові пояснення та матеріали у сторін.

3. Для прийняття рішення за результатами розслідування директор закладу освіти створює комісію з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі - Комісія) та скликає засідання.

4. Комісія створюється наказом директора закладу.

5. До складу комісії можуть входити педагогічні працівники (у тому числі психолог, соціальний педагог), батьки постраждалого та булера, директор закладу та інші зацікавлені особи.

6. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними актами.

7. Якщо Комісія визначила, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор закладу зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей.

8. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (цькування), а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що директор закладу має повідомити постраждалого.

9. Рішення Комісії приймаються більшістю її членів та реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.

10. Потерпілий чи його/її представник можуть звертатися відразу до уповноважених органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службу у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування).

11. Батьки зобов'язані виконувати рішення та рекомендації Комісії.

Терміни подання та розгляду Заяв

1. Заявники зобов'язані терміново повідомляти керівнику закладу про випадки булінгу (цькування), а також подати Заяву.

2. Рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб видається протягом 1 робочого дня з дати подання Заяви.

3. Розслідування випадків булінгу (цькування) уповноваженими особами здійснюється протягом 3 робочих днів з дати видання рішення про проведення розслідування.

4. За результатами розслідування протягом 1 робочого дня створюється комісія та призначається її засідання на визначену дату, але не пізніше чим через 3 робочі дні після створення Комісії.

5. Директор закладу зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) службу у справах дітей, УО про кваліфікований Комісією випадок булінгу (цькування) протягом одного дня.

Реагування на доведені випадки булінгу

1. На основі рішення комісії з розгляду випадків булінгу (цькування), яка кваліфікувала випадок як булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, директор закладу:

- ✓ повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України (ювенальна поліція), лужбі у справах дітей, УО про випадки булінгу (цькування) у закладі освіти;
- ✓ забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування) (далі - Заходи).

2. Заходи здійснюються заступником директора з виховної роботи у взаємодії з практичним психологом закладу та затверджуються директором закладу.

3. З метою виконання Заходів можна запроваджувати консультаційні години у практичного психолога, створювати скриньки довіри, оприлюднювати телефони довіри.

Відповідальність осіб причетних до булінгу (цькування)

1. Відповідальність за булінг (цькування) встановлена статтею 173 п. 4 Кодексу України про адміністративні правопорушення такого змісту:

«Стаття 173 п.4» . Булінг (цькування) учасника освітнього процесу.

2. Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

3. Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, - тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

4. Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, - тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

5. Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, - тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

6.Неповідомлення директором закладу уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

5.2 Алгоритм щодо попередження булінгу

1.Ознайомлення учасників освітнього процесу з нормативно - правовою базою та регулюючими документами щодо превенції проблеми насилля в освітньому середовищі.

2.Проведення зустрічей, круглих столів, семінарів, тренінгів із залученням представників правоохоронних органів, служб соціального захисту, медичних установ та інших зацікавлених організацій.

3.Запровадження програми правових знань у формі гурткової, факультативної роботи.

4.Організація роботи гуртків, факультативів із психології.

5.Створення інформаційних куточків для учнів із переліком організацій, до яких можна звернутися у ситуації насилля та правопорушень.

6.Ознайомлення учителів і дітей з інформацією про прояви насильства та його наслідки.

7.Батьківські збори - це форма організації спільної діяльності батьків, учителів, практичного психолога та соціального педагога, яка передбачає їх спілкування з метою обговорення актуальних питань навчання і виховання, ухвалення рішень.

8.Консультації - форма роботи з батьками, яка передбачає надання фахівцями психологічної служби допомоги батькам із різних проблем родинного виховання.

9.Педагогічний консиліум - форма спілкування учнів, учителів, фахівців психологічної служби навчального закладу та батьків, метою якої є цілісне, різнобічне вивчення особистості учня, вироблення єдиної педагогічної позиції; визначення головних напрямів удосконалення виховного процесу зусиллями вчителів, батьків, самого учня; тренінги спілкування, методики оволодіння аутотренінгом.

10.Для успішного попередження та протидії насильству треба проводити заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

ДЛЯ БАТЬКІВ

Фізичний булінг (наси́льство)

Якщо ви підозрюєте, що вашу дитину піддають фізичному насильству:

1.Почніть випадкову розмову - запитайте, як справи в школі. На основі отриманих відповідей з'ясуєте у дитини, чи вів хтось себе образливо щодо неї. Намагайтеся стримувати емоції.

2.Виясніть ситуацію, що склалася з вчителем, директором, перед тим як звертатися до вищих органів.

3.Документуйте дати і час інцидентів, пов'язаних зі знущаннями, відповідну реакцію залучених осіб та дії, які були зроблені.

4.Не звертайтеся до батьків хулігана (хуліганів), щоб вирішити проблему самостійно, такі дії не дадуть результату.

5.Намагайтеся налаштуватися дитину на позитивний лад, адже потрібно жити, спілкуватися і співпрацювати далі.

Соціальний/психологічний булінг (наси́льство)

1.Стежте за змінами настрою своєї дитини, її небажанням спілкуватися з однолітками, ходити до закладу тощо.

2.Розмовляйте з дітьми, запитуйте, як пройшов їх день і т.д.

3.Виясніть ситуацію з вчителем, директором, перш ніж звертатися до вищих органів.

4.Разом продумайте основні фрази, які дитина може сказати своєму кривдникові твердим, але не ворожим тоном, наприклад: «Твої слова неприємні», «Дай мені спокій» тощо.

5.Не обговорюйте поведінку вчителя у присутності дітей. Навіть якщо у Вас з'явилися якісь претензії – звертайтеся напругу.

6.Допомагайте їм у всьому шукати позитивні моменти, звертайте увагу на хороші якості людей.

7.Найкраще показувати «як правильно» діяти в тій чи іншій ситуації – власний приклад.

Кібербулінг (насилля в Інтернеті)

Для батьків

1.Здійснюйте батьківський контроль. Робіть це обережно з огляду на вікові особливості дітей (для молодших – обмежте доступ до сумнівних сайтів, для старших – час від часу переглядайте історію браузера).

2.Застерігайте від передачі інформації у мережі. Поясніть, що є речі, про які не говорять зі сторонніми: прізвище, номер телефону, адреса, місце та час роботи батьків, відвідування закладу та гуртків – мають бути збережені у секреті.

3.Навчіть критично ставитися до інформації в Інтернеті. Не все, що написано в мережі – правда. Якщо є сумніви в достовірності – хай запитує у старших.

4.Розкажіть про правила поведінки в мережі. В Інтернеті вони такі самі, як і в реальності, зокрема, повага до співрозмовників.

5.Станьте прикладом. Оволодійте навичками безпечного користування Інтернетом, використовуйте його за призначенням, і ваші діти робитимуть так само.

Якщо дитина потерпає від знущань кібербулера, їй буде дуже складно зізнатися у цьому батькам чи ще комусь. На це є декілька причин:

- ✚ страх, що дорослі не зрозуміють сенсу проблеми;
- ✚ страх бути висміяним через буцімто незначну проблему;
- ✚ страх бути покараним чи що постраждає хтось рідний за «донос» на булера, особливо якщо цькування зайшли далеко і дитина під контролем агресора;
- ✚ страх з'ясувати, що «сам винен» і знущання цілком справедливі.

Як бачите, в основі всіх причин мовчання лежить страх за себе чи близьких. У свою чергу, це є наслідком заниженої самооцінки. Боротьбу з кібербулінгом ускладнює безкарність в інтернет - просторі, коли кожен може видати себе за будь-кого, не відповідаючи за наслідки дій. Найкраще, що можуть зробити батьки та вчителі – виховувати в дитині упевненість в собі, розказувати їй про небезпеку, будувати довірливі відносини. Тоді у разі виникнення такої негативної ситуації хлопчик чи дівчинка одразу ж звертались по допомогу дорослих, або ж не реагували на негатив.

В підсумку:

Якщо дитина повідомляє вам про те, що вона або ще хтось піддається булінгу підтримайте її, похваліть дитину за те, що вона набралася сміливості і розповіла вам про це, і зберіть інформацію (при цьому не варто сердитися і звинувачувати саму дитину). Підкресліть різницю між доносом з метою просто неприємно дошкулити комусь і відвертою розмовою з дорослою людиною, яка може допомогти. Завжди вживайте заходів проти булінгу, особливо якщо насильство приймає важкі форми або постійний характер, зв'яжіться з учителем або директором закладу вашої дитини, щоб контролювати ситуацію до тих пір, поки вона не вирішиться.

ДЛЯ УЧНІВ

Психологічний булінг, фізичний та кібербулінг (якщо Ви учасник, жертва або свідок)

1.Реакція. Намагайтеся завжди залишатися спокійними, реагуйте на грубість:

- спокійно, врівноважено;
- толерантно зробіть зауваження порушникові;
- нагадайте про підписання КБОС і відповідальність щодо виконання його.

2.Ігнорування. Ігноруйте кривдника. Якщо є можливість, намагайтесь уникнути сварки, зробіть вигляд, що вам байдуже і йдіть геть.

3.Гумор. Якщо ситуація не дозволяє вам піти, зберігаючи самовладання, використовуйте гумор.

4.Стриманість. Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно і впевнено, покажіть силу духу.

5.Уникнення. Не вступайте в бійку. Кривдник тільки й чекає приводу, щоб застосувати силу. Що агресивніше ви реагуєте, то більше шансів опинитися в загрозливій для вашої безпеки і здоров'я ситуації.

6.Не мовчати! Обговоріть такі загрозливі ситуації з людьми, яким ви довіряєте. Це допоможе вибудувати правильну лінію поведінки і припинити насилля.

В підсумку:

Серйозне і відповідальне ставлення до прийнятих правил - запорука безпечного та максимально комфортного співіснування учасників освітнього середовища.

ДЛЯ УЧИТЕЛІВ ТА ТЕХПРАЦІВНИКІВ

1.Реагування. На будь-які прояви насилля – реагувати адекватно. Не бути спостерігачем: намагатися втрутитися, аби вирішити конфлікт.

2.Стриманість. Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно і впевнено.

3.Не мовчати! Обговорюйте загрозливі ситуації з учнями, з колегами, по можливості – з психологом. Це допоможе прийняти правильні рішення, вибудувати

правильну лінію поведінки і припинити насилля (якщо Ви учасник, жертва або свідок).

Повідомити про ситуацію керівництво закладу.

4.Випередження. Бути активним, креативним, опрацьовувати нові методи роботи з учнями, налаштовувати дітей на позитивний та доброзичливий лад.

5.Бути прикладом. Розповідати, як діяти правильно можна безліч разів, але насправді показувати правильну модель поведінки потрібно, в першу чергу на власному прикладі.

6.Толерантно ставитись до усіх учасників освітнього процесу. У разі необхідності - робити зауваження коректно.

7.Пам'ятати: будь-яке насильство, жорстоке поводження, дискримінація, булінг (цькування) у навчальному закладі є неприйнятним та карається законом.

8.Здоров'язберігаюча компетентність є пріоритетною для усіх учасників освітнього процесу.

В підсумку:

Дисциплінарні заходи повинні мати виховний, а не каральний характер. Осуд, зауваження, догана мають бути спрямовані на вчинок учня/учениці і його можливі наслідки, а не на особистість порушника правил.

Жоден випадок насильства або цькування і жодну скаргу не можна залишати без уваги. Здобувачам освіти важливо пояснити, що будь-які насильницькі дії, образливі слова є неприпустимими. Реакція має бути негайною (зупинити бійку, припинити знущання) та більш суворою при повторних випадках агресії.

Аналізуючи ситуацію, треба з'ясувати, що трапилося, вислухати обидві сторони, підтримати потерпілого й обов'язково поговорити із кривдником, щоб зрозуміти, чому він або вона так вчинили, що можна зробити, щоб таке не повторилося. До такої розмови варто залучити шкільного психолога.

Залежно від тяжкості вчинку можна пересадити учнів, запропонувати вибачитися, написати записку батькам.

Учням треба пояснити, що навіть пасивне спостереження за знущаннями і бійкою надихає кривдника продовжувати свої дії. Свідки події повинні захистити жертву насильства і, якщо треба, покликати на допомогу дорослих.

Потрібно запровадити механізми повідомлення про випадки насильства, щоб учні не боялися цього робити. Ці механізми повинні забезпечувати учням підтримку і конфіденційність, бути тактовними.

Для успішного попередження та протидії насильству треба проводити заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

РОЗДІЛ VI. СТРАТЕГІЯ ЗАХИСТУ УЧНІВ

Головним правилом для всіх дій працівників закладу є необхідність діяти в найкращих інтересах дитини. Кожний працівник повинен ставитися до учнів з повагою та враховувати їхні потреби. Використання працівником будь-якої форми насильства проти учнів є неприйнятним.

Для досягнення цього працівники закладу повинні діяти відповідно до чинного законодавства та внутрішніх правил закладу в межах своїх повноважень.

Визначення чинників ризику насильства проти учнів та реагування на них:

1. Працівники закладу мають знати чинники ризику насильства проти учня/учениці та звертати на них увагу в рамках своїх службових обов'язків.

2. Якщо виявлено чинники ризику, працівники закладу повинні повідомити про них батькам і надати їм інформацію про можливості для отримання підтримки, а також заохотити їх до вирішення проблеми.

3. Працівники повинні контролювати стан і благополуччя учнів.

Порядок реагування у випадках насильства проти здобувачів освіти:

1. Якщо працівник закладу підозрює, що учень став жертвою насильства, він повинен надати інформацію про це в письмовій формі психологу або керівнику закладу.

2. Практичний психолог викликає батьків або опікунів учня/учениці, яка може бути жертвою насильства, і повідомляє їм про це.

3. Соціальний педагог (психолог) повинен підготувати опис ситуації учня в закладі освіти та в родині на підставі своїх розмов з учнем, вчителями та батьками і розробити план допомоги учню.

4. План допомоги має включати рекомендації з таких питань:

- ✓ вжиття заходів для забезпечення безпеки учня, у т.ч. повідомлення компетентних служб про можливий випадок насильства;
- ✓ підтримка, яку заклад освіти повинен запропонувати учню;
- ✓ направлення здобувача освіти до спеціалізованого центру для отримання допомоги (за потреби).

5. У більш складних випадках (пов'язаних із сексуальним насильством, жорстоким фізичним або психологічним насильством) керівник закладу повинен створити групу реагування, до складу якої можуть входити практичний психолог, класний керівник, керівник та інші працівники закладу, обізнані із ситуацією або добре знайомі з учнем/ученицею (надалі - група реагування).

6. Група реагування повинна підготувати план надання допомоги учню.

Стратегії базуються на матеріалах, підготовлених практичним психологом закладу, та іншій інформації, отриманої членами групи.

7. Якщо про можливий випадок насильства проти дитини повідомляється її батькам або опікунам, створення групи реагування є обов'язковим. Група має призначити батькам або опікунам зустріч для обговорення проблеми, під час якої батькам або опікунам може бути повідомлено про те, що можливий випадок насильства буде розслідуватися зовнішньою організацією для забезпечення об'єктивності розслідування. Необхідно вести протокол такої зустрічі.

8. Соціальний педагог/психолог повинен представити план надання допомоги

учню його батькам або опікунам, рекомендуючи щільну співпрацю під час його виконання.

9.Класний керівник повинен поінформувати батьків або опікунів дитини про обов'язок закладу повідомити про можливий випадок насильства компетентні органи (прокуратуру, поліцію тощо).

10.Після того, як класний керівник проінформував батьків, керівник закладу повинен повідомити про можливий злочин прокуратурі, поліції службі.

11.Відповідальність за подальші дії несуть органи, згадані у попередньому пункті.

12.Якщо про можливий випадок насильства проти здобувача освіти повідомляється батькам або опікунам, але факт такого випадку не підтверджується, батьки або опікуни студента мають отримати інформацію про це в письмовій формі.

13.При реагуванні на повідомлення про випадок насильства розробляється таблиця вжитих заходів (втручання), зразок якої наведено в *Додатку 2*. Таблиця має знаходитися в особовій справі дитини.

14.Усі працівники закладу та інші особи, яким стало відомо про випадок насильства або будь-які пов'язані з ним питання в межах своїх службових обов'язків, повинні зберігати конфіденційність, за винятком інформації, яка передається компетентним органам відповідно до порядку реагування.

Принципи захисту особистих даних здобувачів освіти:

1.Особисті дані дитини мають бути захищені, згідно з положеннями Закону України «Про захист персональних даних», 2010 р.

2.Працівники закладу, які працюють з особистими даними здобувачів освіти, повинні зберігати їхню конфіденційність і вживати заходів для їхнього захисту від несанкціонованого доступу.

3.Особисті дані надаються лише тим особам і організаціям, які мають на це право, згідно із законодавством, та відповідні повноваження.

4.Працівники закладу мають право працювати з особистими даними студента та надавати їх в рамках розслідування.

5.Працівник закладу може використовувати інформацію про учня/ученицю з освітньою або навчальною метою лише за умови анонімності та неможливості її ідентифікації за допомогою такої інформації.

6.Працівник закладу не має права надавати інформацію про здобувача освіти, його батьків чи опікунів представникам засобів масової інформації.

7.У виключних ситуаціях, якщо це є обґрунтованим, працівник закладу може звернутися до батьків або опікунів учня/учениці за дозволом надати їхні контактні дані представникам засобів масової інформації. Такі дані надаються лише за умови отримання дозволу.

8.Працівники закладу не мають права надавати можливість представникам засобів масової інформації встановлювати контакт зі здобувачами освіти.

9.Працівники закладу не мають права розмовляти з представниками засобів масової інформації про здобувачів освіти, їхніх батьків чи опікунів. Це також стосується ситуацій, коли працівник закладу вважає, що його висловлювання не записуються.

10.У виняткових ситуаціях, якщо це є обґрунтованим, працівник закладу може мати розмову з представниками засобів масової інформації про учнів або її батьків

(опікунів) за умови згоди на це батьків (опікунів) у письмовій формі.

11.Представники засобів масової інформації можуть отримувати дозвіл на доступ до окремих приміщень закладу для підготовки матеріалів для ЗМІ за рішенням керівника закладу.

12.Приймаючи відповідне рішення, керівник повинен звернутися до адміністрації закладу з проханням підготувати приміщення закладу для роботи представників ЗМІ таким чином, щоб зйомка дітей у закладі була неможливою.

Принципи захисту зображень:

Визнаючи право здобувачів освіти на приватність і захист особистих інтересів, заклад повинен захищати зображення учнів.

1.Працівники закладу не мають права давати дозвіл на фото-, відеозйомку учнів або їх аудіозапис на території закладу без попередньої згоди батьків або опікунів учнів в письмовій формі.

2.Для отримання згоди батьків (опікунів) для фото-, відеозйомки дитини працівник закладу має звернутися до них, згідно з процедурою для отримання такого дозволу. Не дозволяється надавати представникам ЗМІ контактні дані батьків (опікунів) здобувачів освіти без їхньої попередньої згоди.

3.Якщо зображення здобувачів освіти є лише частиною великого зображення, наприклад, публічного заходу, пейзажу, зборів тощо, дозвіл батьків (опікунів) на фото-, відеозйомку не є необхідним.

4.Оприлюднення працівником закладу зображення дитини в будь-якому вигляді (фото-, відео- або аудіозапису) потребує попередньої згоди батьків або законних опікунів у письмовій формі.

5.Згаданий в п.1 дозвіл повинен містити дані про те, де буде оприлюднено запис або зображення та в якому контексті його буде використано (наприклад, що його буде розміщено на веб-сайті www.youtube.pl з метою реклами закладу).

Принципи доступу дітей до мережі Інтернет:

1.Надаючи учням доступ до мережі Інтернет, заклад зобов'язаний вжити всіх заходів для захисту їх від матеріалів, які можуть зашкодити їхньому належному розвитку, зокрема, має бути встановлено останню версію спеціального програмного забезпечення для такого захисту.

2.На території закладу дитина може мати доступ до мережі Інтернет у таких випадках:

- ✓ під наглядом вчителя на заняттях з вивчення комп'ютера;
- ✓ без нагляду вчителя - на комп'ютерах закладу освіти, призначених для цього (вільний доступ).

3.Коли здобувач освіти отримує доступ до мережі Інтернет під наглядом працівника закладу, останній має розповісти учню про принципи безпечного користування мережею Інтернет. Крім того, працівник закладу відповідає за забезпечення безпеки учнів при використанні мережі Інтернет під час занять.

4.На комп'ютерах закладу, призначених для вільного доступу до мережі Інтернет, мають бути постійно доступними навчальні матеріали з безпечного користування нею. Особа, відповідальна за безпечний доступ до мережі Інтернет, повинна надати кожному здобувачу освіти індивідуальний логін (обліковий запис) і пароль, які дають їй змогу користуватися мережею Інтернет на території закладу, та

пояснити учню/учениці, що він/вона не повинні повідомляти нікому свій логін і пароль.

5.Доступ здобувачів освіти до мережі Інтернет на території закладу має бути можливим лише через сервер закладу після того, як учень вводить свій індивідуальний логін і пароль.

6.Особа, відповідальна за доступ до мережі Інтернет, повинна забезпечити на території закладу на всіх комп'ютерах з доступом до мережі Інтернет встановлення та регулярне оновлення таких елементів:

- ✓ програмне забезпечення для блокування доступу до небажаних ресурсів;
- ✓ програмне забезпечення для контролю користування учнями мережею Інтернет;
- ✓ антивірусне програмне забезпечення;
- ✓ програмне забезпечення для блокування спаму;
- ✓ мережевий захист (брандмауер).

7.Програмне забезпечення, згадане в п.1, має оновлюватися відповідальною за це особою щонайменше один раз на місяць.

8.Відповідальна особа має що найменше один раз на місяць перевіряти, чи не має небезпечних матеріалів на комп'ютерах з доступом до мережі Інтернет. Якщо такі матеріали виявлено, вона має визначити, хто використовував комп'ютер, коли було завантажено такі матеріали.

9.Відповідальна особа має повідомити класного керівника про здобувача освіти, який використовував комп'ютер для завантаження небезпечних матеріалів.

10.Класний керівник, практичний психолог повинні провести розмову з таким учнем/ученицею стосовно безпечного використання мережі Інтернет.

11.Якщо під час такої розмови класний керівник чи психолог дізнається про зловживання стосовно здобувача освіти, він має вжити заходів, описаних у розділі «Визначення чинників ризику насильства проти здобувача освіти та реагування на них» та «Порядок реагування у випадках насильства проти здобувачів освіти».

РОЗДІЛ VII. КОНТРОЛЬ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ КБОС

Керівник закладу призначає Распутько Оксану Юріївну особою, відповідальною за реалізацію КБОС на території закладу.

Зазначена особа відповідає за контроль по реалізації КБОС, реагування на будь-які сигнали щодо її порушення, а також за внесення пропозицій стосовно внесення змін до Кодексу.

Кожні півроку відповідальна особа, згадана вище, повинна проводити загальний моніторинг рівня виконання вимог стратегії працівниками закладу. Під час проведення такого загального моніторингу працівники закладу можуть подавати пропозиції стосовно внесення змін до КБОС та повідомляти про порушення її вимог на території закладу.

На основі результатів анкет працівників закладу відповідальна особа, має підготувати звіт та передати його керівникові закладу.

Враховуючи результати моніторингу, керівник закладу повинен внести необхідні зміни до Кодексу та повідомити про них працівників закладу.

Приклади показників, за якими може здійснюватися моніторинг:

- ✓ у закладі затверджений КБОС, який містить усі необхідні положення та підписаний представником закладу та учнівського самоврядування;
- ✓ дошка оголошень для здобувачів освіти, вчителів, батьків, де розміщується корисна інформація;
- ✓ рекомендації біля кожного комп'ютера щодо безпечного користування мережею Інтернет тощо.

Моніторинг - це свого роду процес збору даних. Виявлені під час моніторингу успіхи дозволять підтвердити правильність обраної закладом стратегії, окреслених труднощів - передбачити потрібні зміни й внести їх у документ, а також шляхом консультацій донести потрібну інформацію до здобувачів освіти та їхніх батьків.

Одним з інструментів для здійснення контролю та перевірки за дотриманням положень КБОС може стати контрольний список: перелік стандартних дій для виконання певної роботи.

Візуально контрольний список виглядає, як перелік дій, заходів, поряд з якими є місце для відмітки (checkbox), де можна поставити будь-яку відмітку, якщо дія виконана.

Контрольний список не є інструментом планування, а призначений для здійснення контролю, причому не вибіркового, а повного над тими діями, які заплановані для успішної реалізації положень КБОС. Саме тому він має бути виконаний на 100%: відмітки повинні бути поставлені навпроти кожної дії. Чітка візуалізація контрольного списку допомагає оцінити власну готовність до роботи.

Контрольний список дозволяє працівнику чітко виконати завдання, без помилок та пропусків і доречний у таких випадках:

- ✓ у типових ситуаціях, які щоразу повторюються (наприклад, поновлення веб- сайту закладу, екскурсії студентів тощо);
- ✓ для працівників, у яких багато різних обов'язків;
- ✓ коли спеціаліст почуває себе невпевнено, розгублено, боїться щось

пропустити;

- ✓ коли часу для виконання роботи обмаль;
- ✓ коли мають місце відволікаючі чинники;
- ✓ коли ціна помилки надто велика;
- ✓ на етапі запровадження нової технології, про яку ще мало знають.

Контрольний список дає можливість чітко дотримуватися вказівки, на що слід звертати увагу, що виконувати. Саме тому мають бути коротко, зрозуміло та детально сформульовані його пункти.

Етапи складання контрольного списку

1. Виявити можливі ризики діяльності, ситуації, процесу, які потребують складання контрольного списку (*наприклад, які можуть бути ризики, коли здобувачі освіти користуються мережею Інтернет, коли фотографії учнів розміщуються на веб-сайті навчального закладу, коли учні перебувають на перерві тощо*).

На цьому етапі важливо точно передбачити усі можливі ризики, тобто виявити все, що неприємне може статися, і зробити це потрібно якомога детальніше. Виконання цього етапу становить 80% усього обсягу роботи зі складання контрольного списку.

2. Сформулювати пункти контрольного списку.

Детально записати список усіх дій, які допоможуть зменшити визначені ризики. Наприклад, щоб не стати жертвою шахраїв, учень повинен виконати такі дії:

- ✓ усі покупки в мережі Інтернет здійснювати лише з дозволу дорослих;
- ✓ зберігати в таємниці свої особисті дані;
- ✓ спілкуватися в мережі Інтернет лише з перевіреним колом користувачів тощо.

3. Створити контрольний список.

Цей крок вимагає звести усі визначені на попередньому етапі дії в один список, у якому:

- ✓ має бути не більше ніж 20-30 пунктів;
- ✓ всі пункти повинні поміщатися на одній сторінці формату А-4;
- ✓ один пункт - це одна конкретна операція;
- ✓ формулювання мають бути однозначними, у стверджувальній формі.

Наприклад:

- ✓ інструкція перед кожним комп'ютером про правила безпеки в мережі Інтернет;
- ✓ на комп'ютерах закладу, призначених для вільного доступу до мережі Інтернет, постійно доступні навчальні матеріали з безпечного користування нею тощо;
- ✓ індивідуальний логін і пароль кожному учню для доступу в мережу Інтернет.

Таким чином, уважно переглянувши контрольний список, одразу зрозуміло, що потрібно перевірити. Якщо справа є складною або програма, яку потрібно моніторити, об'ємною, то її варто розділити на частини (безпечне освітнє середовище: безпечне фізичне середовище, безпечне психологічне середовище, безпечне інформаційне середовище, безпечне соціальне середовище,) і до кожної окремо створити такий список.

Перевірити контрольний список та протестувати його.

Щоб переконатися у правильності складеного контрольного списку варто:

- ✓ на деякий час відкласти його в сторону, а згодом глянути по-новому;
- ✓ запропонувати комусь з колег, керівнику навчального закладу тощо перевірити його.

Зробити контрольний список зручним для використання.

Зважаючи на те, що це документ багаторазової дії, його слід зробити приємним на вигляд, відформатувати і залишити поля для коментарів.

Виконати усі пункти контрольного списку.

- ✓ виконану дію потрібно одразу відмітити;
- ✓ переконатися в тому, що всі пункти виконано дослівно;
- ✓ зберігати виконаний контрольний список.

Відредагувати контрольний список.

У вже виконаний контрольний список варто додати те, чого під час його виконання не вистачало, забрати зайве, змінити, уточнити формулювання тощо.

Переваги використання контрольного списку:

- ✓ допомагає зекономити час, необхідний для пояснення того, що треба зробити;
- ✓ полегшує делегування повноважень;
- ✓ робить завдання зрозумілим для виконання (фахівець знає, що треба робити);
- ✓ зменшує ймовірність помилок;
- ✓ робить роботу простішою, рятує справу, якщо працівник
- ✓ малокомпетентний.

Недоліки контрольного списку:

- ✓ потрібен час для його складання, тестування;
- ✓ вимагає скрупульозного виконання, творчість недопустима;
- ✓ потрібно ретельно та виважено формулювати кожен пункт документа, що вимагає компетентності укладачів.

Для контролю за процесом реалізації та дотриманням положень КБОС у закладі його керівництвом призначається відповідальна особа. Остання повинна займати в закладі відносно високу посаду, мати достатній авторитет і підтримку, щоб виконувати цю роль. Усі працівники закладу повинні знати, хто ця особа, і як у разі потреби з нею можна зв'язатися. Вдалою ідеєю може бути призначення декількох осіб для виконання цієї ролі, щоб у випадку відсутності однієї інша особа могла її замінити.

Функціональні обов'язки відповідального за моніторинг дотримання положень КБОС:

- ✓ отримання повідомлень про ризики для учнів і реагування на них;
- ✓ проведення не рідше ніж один раз на рік загального моніторингу рівня виконання вимог КБОС та реагування на будь-які сигнали щодо його порушення. Для цього можна використовувати метод анкетування, опитування тощо (зразок додається). Під час проведення такого загального моніторингу працівники закладу мають змогу подавати пропозиції щодо внесення змін до КБОС та повідомляти про порушення його вимог на території закладу;
- ✓ надання пропозицій щодо внесення можливих змін у КБОС;
- ✓ підготовка звіту за результатами анкет працівників закладу та подання його керівництву навчального закладу. Враховуючи результати моніторингу, керівник закладу повинен внести необхідні зміни до КБОС та повідомити про них працівникам закладу;
- ✓ консультування працівників закладу щодо конкретних випадків порушення безпеки здобувачів закладу освіти;
- ✓ роз'яснення у разі потреби батькам, учням положень КБОС, надання інформації

щодо їх змін;

- ✓ інформування (у разі потреби) про випадки порушення безпеки здобувача освіти (ризики, загрози, насильство) компетентних установ, таких як поліція, соціальні служби тощо.

РОЗДІЛ VIII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Кодекс безпечного освітнього середовища (КБОС) набирає чинності з дня його офіційного оприлюднення у закладі освіти.

2. Оприлюднення КБОС здійснюється у спосіб, що забезпечує відкритий доступ до документа всім учасникам освітнього процесу. Зокрема, Кодекс розміщується:

- на інформаційних стендах закладу освіти;
- у внутрішніх електронних системах чи корпоративній пошті (за наявності);
- на офіційному вебсайті закладу освіти.

3. Усі учасники освітнього процесу (педагогічні працівники, учні, батьки, адміністрація, технічний персонал) зобов'язані ознайомитися з положеннями Кодексу та дотримуватися їх у своїй діяльності та щоденній взаємодії.

4. Контроль за дотриманням положень Кодексу покладається на керівника закладу освіти та осіб, відповідальних за реалізацію політики безпечного освітнього середовища.

5. Кодекс може переглядатися, доповнюватися або оновлюватися за рішенням педагогічної ради, ради закладу освіти чи іншого колегіального органу у разі змін у законодавстві, внутрішній політиці закладу або за результатами моніторингу ефективності його дії.

6. Зміни та доповнення до Кодексу також підлягають оприлюдненню у порядку, аналогічному до первинного розміщення документа.

7. Дотримання принципів, викладених у цьому Кодексі, є свідомим внеском кожного учасника освітнього процесу у створення безпечного, доброзичливого та підтримувального освітнього середовища, що ґрунтується на взаємній повазі, співпраці та довірі.

ПОКАЗНИКИ ВИКОНАННЯ ВИМОГ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ ВІДПОВІДНО ДО
«СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ УЧНІВ ВІД НАСИЛЬСТВА»

Стандарт 1. Заклад освіти запровадив та виконує Стратегію.

Виконання вимог Стандарту 1 означає:

1. У закладі запроваджено реалізацію Стратегії, яка містить принципи захисту учнів від насильства.
2. Стратегія і відповідні принципи захисту здобувачів освіти дотримуються всіма працівниками закладу, включно з волонтерами, стажерами та практикантами.
3. Стратегія визначає такі питання:
 - ✓ порядок повідомлення та втручання, де поетапно зазначено, що слід робити, коли учень став жертвою насильства або його безпеці загрожують незнайомі люди, члени родини чи працівники закладу;
 - ✓ правила захисту особистих даних, які визначають методи збереження та поширення інформації про учнів;
 - ✓ правила захисту зображень здобувачів освіти, які визначають, як можна знімати учнів на фото або відео та поширювати їх зображення;
 - ✓ правила доступу учнів до мережі Інтернет і їх захисту від шкідливих матеріалів, розміщених у ній, включно з призначенням особи або осіб, відповідальних за нагляд за безпечним використанням комп'ютерної мережі.
 - ✓ принципи безпечних відносин між працівниками закладу та здобувачами освіти включно з повним описом поведінки, яка є неприйнятною при спілкуванні з учнями.
4. Керівництвом закладу призначено особу, відповідальну за контроль за виконанням Стратегії, при цьому чітко визначено всі її завдання.

Стандарт 2. Заклад освіти здійснює нагляд за своїми працівниками для запобігання випадкам насильства проти здобувачів освіти.

Виконання вимог стандарту 2 означає:

1. Прийняття на роботу нових працівників із перевіркою їх біографічних даних, характеристик і придатності для роботи з учнями.
2. При прийнятті на роботу заклад обов'язково має отримувати дані про кандидатів із Національного кримінального реєстру¹, коли це дозволено законодавством. В інших випадках кандидати повинні підписувати заяву про відсутність судимості та перебування під слідством за правопорушення, пов'язані з насильством проти дітей, непристойною поведінкою та за сексуальні правопорушення.
3. Подібні заяви також мають підписуватися волонтерами, стажерами та практикантами, які працюють у закладі.
4. У випадках, коли виникають підозри щодо можливих загроз безпеці учнів або застосування насильства проти дітей працівниками закладу, у закладі завжди дотримуються вимог, зазначених у Стратегії.

Показники виконання вимог стандарту:

- ✓ виконання вимог при прийнятті на роботу нових співробітників;

- ✓ отримання даних про судимість (перебування під слідством) із Реєстру кримінальних проваджень, коли це дозволено законодавством;
- ✓ заяви про відсутність судимості (перебування під слідством), підписані штатними працівниками, волонтерами, стажерами та практикантами, якщо законодавство не дозволяє отримати таку інформацію з Реєстру кримінальних проваджень.

Стандарт 3. Заклад освіти проводить навчання своїх працівників з питань захисту здобувачів освіти від насильства та надання їм допомоги в небезпечних ситуаціях.

Виконання вимог стандарту 3 означає:

1. Усі працівники закладу, включно зі стажерами та практикантами, ознайомлені зі Стратегією.

2. Усі працівники закладу знають, як розпізнати чинники ризику й ознаки насильства проти учнів, а також правові аспекти захисту учнів.

3. Працівники закладу мають доступ до інформації про можливість отримання допомоги у випадках, коли підозрюється застосування насильства проти здобувачів освіти, разом із контактними даними місцевих установ, які працюють в області захисту учнів і надають допомогу в надзвичайних ситуаціях (поліція, суд із сімейних питань, кризовий центр, центр соціальних послуг, медичні центри тощо).

Стандарт 4. Заклад освіти проводить навчання батьків з питань виховання без застосування насильства та захисту учнів від насильства.

Виконання вимог стандарту 4 означає:

1. У закладі освіти є дошка оголошень для батьків з корисною інформацією з таких питань:

- ✓ виховання учнів без застосування насильства;
- ✓ захист учнів від насильства та зловживань, загрози для учнів у мережі Інтернет;
- ✓ можливості для вдосконалення навичок виховання;
- ✓ контактні дані установ, які надають допомогу в складних ситуаціях.

2. Усі батьки ознайомилися зі Стратегією, затвердженою в закладі. *Показники виконання вимог стандарту:*

- ✓ дошка оголошень для батьків, де розміщується корисна інформація;
- ✓ кількість батьків, ознайомлених зі Стратегією, затвердженою в закладі.

Стандарт 5. У навчальному закладі здобувачів освіти навчають, які права вони мають і як вони можуть захистити себе від насильства.

Виконання вимог стандарту 5 означає:

1. У закладі організовано заняття з питань прав здобувачів освіти та захисту від насильства і зловживань (також у мережі Інтернет).

2. Здобувачі освіти знають, до кого вони мають звертатися за порадами та допомогою у випадках насильства і зловживань.

3. У навчальному закладі є навчальні матеріали для здобувачів освіти (книги, брошури, листівки) з питань прав учнів, захисту від ризиків насильства та зловживань, правил безпечної поведінки в мережі Інтернет.

4. Діти мають доступ до інформації про права здобувачів освіти та можливості отримання допомоги в складних ситуаціях, зокрема про безкоштовні гарячі лінії для молоді.

Показники виконання вимог стандарту:

- ✓ кількість навчених здобувачів освіти;
- ✓ кількість занять у річному розкладі занять класу;
- ✓ у доступних для учнів зонах на видному місці розташовано інформацію про безкоштовні гарячі лінії для молоді разом з порадами, як отримати допомогу у випадках насильства.

Стандарт 6. Заклад освіти проводить моніторинг своєї діяльності та регулярно перевіряє її на відповідність прийнятим стандартам захисту здобувачів освіти.

Виконання вимог стандарту 6 означає:

1.Прийняті правила та процедури для захисту здобувачів освіти переглядаються щонайменше один раз на рік.

2.У рамках проведення контролю за дотриманням правил і процедур для захисту здобувачів освіти у закладі проводяться консультації з здобувачами освіти та їхніми батьками (опікунами).

Показник виконання вимог стандарту є те, що щорічно готується внутрішній звіт про виконання в закладі Стратегії.

АНКЕТА «МОНІТОРИНГ ДОТРИМАННЯ ПОЛОЖЕНЬ КБОС»

Запитання анкети	так	ні
1. Чи знаєте Ви правила та положення КБОС?	☐	☐
2. Чи знайомі Ви з процедурою дій, коли є підозра на існування загрози для безпеки учнів?	☐	☐
3. Чи знаєте Ви, як реагувати на загрозу безпеці Здобувачам освіти?	☐	☐
4. Чи помітили Ви будь-які порушення положень Кодексу безпечного освітнього середовища іншими працівниками Вашого закладу?	☐	☐
5. Чи є у Вас зауваження або пропозиції (зокрема, щодо внесення змін) стосовно Кодексу безпечного освітнього середовища?	☐	☐

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Контрольний список

Дії (ризики)	Відповідальні	Інформація про виконання
1. Вивчення психічних станів особистості здобувачів освіти	Практичний психолог	
2. Вивчення типу темпераменту здобувачів освіти	Практичний психолог	
3. Вивчення міжособистісних стосунків учнів у класах за методикою «Соціометрія»	Практичний психолог	
4. Діагностичне дослідження особистості за тестом Е. Вартегга	Практичний психолог	
5. Проведення анкетування на визначення рівня толерантності	Практичний психолог	
6. Проведення анкетування на визначення комунікативної компетентності	Практичний психолог	
7. Методика Киричука «Діагностика вад особистісного розвитку» (ДВОР)	Практичний психолог	
8. Індивідуальне та групове консультування учнів, щодо полегшення процесу адаптації, профілактики страхів, тривожності та агресії	Практичний психолог	
9. Консультування батьків (опікунів) щодо налагодження позитивних стосунків з дорослими дітьми	Практичний психолог	
10. Консультування класних керівників стосовно профілактики «дезадаптації» учнів	Практичний психолог	
11. Індивідуальне та групове консультування здобувачів освіти з питань профілактики домашнього насильства та жорстокого поводження з дітьми	Практичний психолог	
12. Тренінгове заняття: «Попередження булінгу в учнівському середовищі»	Практичний психолог	
13. Заняття з елементами тренінгу: «Попередження насильства та булінгу у дитячому середовищі»	Практичний психолог	
4. Упровадження тренінгового курсу, розробленого в межах Програми МОН України/ АПН України/ ПРООН в Україні/ ЮНЕЙДС, «Сприяння просвітницькій роботі «рівний – рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя».	Практичний психолог	

15.Проведення тренінгових занять з метою допомоги в адаптації 1 та 5 класників за темами: «Спілкуємось й діємо»	Практичний психолог	
16.Проведення виховних годин за темами: «Здоров'я та здоровий спосіб життя».	Класний керівник	
17.Проведення виховних годин за темами: «Прояви турботу і обачливість».	Класний керівник	
18.Проведення виховних годин за темами: «Знаємо та реалізуємо свої права».	Класний керівник	
19.Проведення тренінгових занять на тему: «Повір у себе!».	Практичний психолог	
20.Проведення просвітницьких бесід в межах питання протидії торгівлі людьми за темами: «Особиста гідність», «Безпека життя», «Громадська позиція»	Класний керівник	
21.Проведення профілактичних просвітницьких бесід з пропаганди здорового способу життя	Класний керівник	
22.Проведення тренінгових занять на тему: «Вміння сказати «ні» (профілактика ризикованої поведінки)»	Практичний психолог	
23.Проведення тренінгових занять на тему «Вміння приймати рішення, розвиток навичок самоконтролю – як важливі фактори ефективної взаємодії у суспільстві»	Практичний психолог	
24.Проведення тренінгових занять на тему: «Розвиток комунікативних умінь та навичок майбутніх педагогів»	Практичний психолог	
25.Проведення семінару-тренінгу на тему: «Первинна соціальна профілактика торгівлі людьми» в рамках «Тижня запобігання протидії торгівлі людьми»	Практичний психолог	
26.Проведення тренінгових занять малими групами учнів з елементами арт-терапії з метою профілактики стресових станів, суїцидальної поведінки	Практичний психолог	
27.Проведення Круглих столів на тему: «Толерантність як запорука людяності»	Практичний Психолог Класний керівник	
28.Проведення Круглого столу на тему: «Протидія та профілактика домашнього насильства у відношенні до дітей»	Практичний Психолог Класний керівник	
29.Проведення тренінгового заняття зі здобувачами освіти на тему: «Партнерське спілкування»	Практичний психолог	
30.Тренінгові заняття на теми: «Конфлікт як елемент людських стосунків»	Практичний психолог	

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Завданням колективу Бочечківського ЗЗСО створення безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти. Це включає в себе такі компоненти:

- ✓ фізична безпека;
- ✓ психологічна безпека;
- ✓ інформаційна безпека.

Можна зазначити наступні **ризики** для здобувачів освіти:

- ✓ відкриття небажаного контенту;
- ✓ пошкодження вірусом інформації, що зберігається на носії;
- ✓ виведення з ладу техніки;
- ✓ порушення авторських прав;
- ✓ небезпечні знайомства;
- ✓ втрата коштів;
- ✓ отримання і використання фейкової інформації;
- ✓ виникнення ситуації кібербулінгу.

Контрольний список
(перелік стандартних дій для виконання певної роботи)

✓

№ з/п	Ризик	Заходи щодо усунення ризику	Відмітка про виконання
1.	Відкриття небажаного контенту	Блокування небажаних сайтів	На комп'ютерах встановлено програму Total Security 360
2.	Пошкодження вірусом інформації, що зберігається на носії	Використання антивірусних програм Складання угоди з надійними провайдерами	На комп'ютерах встановлено антивірусну програму TS 360
3.	Виведення з ладу техніки	Використання антивірусних програм	На комп'ютерах встановлено антивірусну програму TS 360
4.	Порушення авторських прав	Ознайомлення з основними положеннями «авторського права» та заходами щодо його дотримання	Проведення на заняттях із інформатичних дисциплін бесід про необхідність ознайомлення з основними положеннями «авторського права» та обов'язкового їх дотримання при виконанні практичних робіт або створенні конкурсних робіт
5.	Небезпечні знайомства	Ознайомлення з правилами спілкування в Інтернеті, ведення власних сайтів, блогів та сторінок в соціальних мережах	Проведення на заняттях із інформатичних дисциплін бесід щодо правил ведення власних сайтів, блогів та сторінок в соціальних мережах. Виконання учнями практичних робіт із ознайомлення з правилами спілкування електронною поштою, в чатах, на форумах тощо
6.	Втрата коштів	Дотримання правил користування банківськими картами та рахунками	Проведення на виховних годинах ознайомчих бесід щодо користування банківськими картами та здійснення фінансових операцій онлайн
7.	Отримання і використання фейкової інформації	Блокування небажаних сайтів. Навчання умінню здійснювати критичний аналіз матеріалів.	На комп'ютерах встановлено програму Total Security 360 Виконання студентами практичних робіт на заняттях із інформативних дисциплін щодо

		Пропонування учням пройти курс «Основи інформаційної безпеки», розміщений на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus	критичного аналізу матеріалів, знайдених у мережі Інтернет. Ознайомлення їх із порадами щодо визначення фейкової інформації Проходження учнями (за бажанням) курсу «Основи інформаційної безпеки», розміщеного на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus
8.	Потрапляння приватної інформації до злоумисників	Проведення різноманітних заходів, присвячених безпечному поведінню в Інтернеті	Проведення на заняттях із інформативних дисциплін бесід щодо безпечного поведіння в Інтернеті. Проведення веб-квестів із теми «Безпечний Інтернет». Залучення студентів до участі у заходах, що проводяться «Центром кращого Інтернету» до «Дня безпечного Інтернету»
9.	Виникнення ситуації кібербулінгу	Пропонування учням пройти курс «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти», розміщений на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus	Проходження учнями (за бажанням) курсу «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти», розміщеного на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Завданням колективу Бочечківського ЗЗСО є створення безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти, заснованого на демократичних цінностях.

Психологічна безпека освітнього процесу – це стан захищеності всіх учасників освітнього процесу від загроз його гідності, душевного благополуччя, позитивного світосприйняття. Освітнє середовище включає якісні та кількісні характеристики, що інтегровані між собою та створюють потенціал для самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення майбутніх фахівців. Це включає в себе такі компоненти:

- ✓ фізична безпека;
- ✓ психологічна безпека;
- ✓ інформаційна безпека.

Можна зазначити наступні **ризики** для учнів:

- ✓ поява складних ситуацій у міжособистісному спілкуванні (конфлікти з батьками, друзями, викладачами);
- ✓ формування мовної свідомості;
- ✓ непорозуміння з оточенням;
- ✓ прояви психологічного, емоційного, сексуального та економічного видів насильства (ігнорування, приниження, погрози тощо);
- ✓ дія несприятливих чинників, пов'язаних із навчанням;
- ✓ забезпечення освітнього процесу педагогічними кадрами;
- ✓ недостатнє забезпечення матеріально-технічної бази;
- ✓ низька активність учнів і педагогів у житті навчального закладу;
- ✓ участь здобувачів у житті навчального закладу;
- ✓ надзвичайні ситуації;
- ✓ академічна доброчесність.

Контрольний список
(перелік стандартних дій для виконання певної роботи)

№ з/п	Ризик	Заходи щодо усунення ризику	Відмітка про виконання
1	<i>Поява складних ситуацій у міжособистісному спілкуванні (конфлікти з батьками, друзями, вчителями)</i>	Сприяння гуманізації взаємин учнів, і розвиток, у процесі спілкування, таких моральних якостей, як чесність, порядність, справедливість, совість, любов та повага, врахування людської гідності, визнання особистих чеснот індивіда та його належність до певної спільноти, що сприяє встановленню контакту, взаємодії в цілому. Створення сприятливих умов для відкритого і націленого на продуктивний діалог спілкування, на співробітництво і згоду, яке ґрунтуватиметься на врахуванні моральних норм і принципів справедливості, рівноправності, доброзичливості, ввічливості тощо. Виховування толерантності, поважливого ставлення до співрозмовників, опонентів по спілкуванню	Зустрічі і взаємодія учнів, вчителів, батьків із запрошеними фахівцями. Заходи за участі адміністрації, класних керівників, психологічної служби, учнівського самоврядування тощо
2.	<i>Формування мовної свідомості</i>	Виховання у здобувачів освіти мовної свідомості – усвідомлення мови свого народу, держави як складової загальнолюдських цінностей можна забезпечити методами різнобічного впливу на почуття (бесіда, дискусія, власний приклад викладача). Досконале володіння мовою стає важливим компонентом професіограми фахівців різного профілю. Адже повний вияв професійних обдарувань індивіда відбувається саме засобами мовлення. У такий спосіб особа може реалізувати себе в різних життєвих ролях, скоригувати хід міжособистісного спілкування, що забезпечує	Проведення лекцій, семінарів, тренінгів, спрямованих на вирішення проблем

		ефективну взаємодію у середовищі виробничого колективу. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема виховання у мовця, що усвідомлено творчо користується мовою як засобом самотворення, самоствердження і самовираження, загальнолюдських ціннісних орієнтирів, оскільки сьогодні культура і мова виявилися об'єднаними в царині духовних цінностей кожної людини і всього суспільства.	
3.	<i>Непорозуміння з оточенням</i>	- Створення атмосфери довіри; - Відчуття приналежності до академічної спільноти; - Учасності у прийнятті рішень; - Урахування етнокультурних та загальнолюдських цінностей у побудові гуманістичного освітнього середовища	Проведення лекцій, семінарів, тренінгів, спрямованих на вирішення проблем
4.	<i>Прояви психологічного, емоційного, сексуального та економічного видів насильства (ігнорування, приниження, погрози тощо)</i>	Створення системи заходів, що здійснюються адміністрацією навчального закладу, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, що спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків різних видів насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються. Створення виховного простору, що формує особистість, середовища,	Проведення лекцій, тренінгів, семінарів за участю керівництва, класних керівників, гостей (адміністрації навчального закладу, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, психологічні, соціальні та медичні служби Національна поліція України)

		вільного від проявів психологічного насильства у взаємодії людей, що сприяє задоволенню основних потреб в особистісно-довірливому спілкуванні, що створює референтну значимість середовища і, як наслідок, забезпечує психологічну захищеність її учасників. Створення ненасильницького розвиваючого середовища в контексті проблем забезпечення безпеки особистості	
5.	Дія несприятливих чинників, пов'язаних із навчанням	Забезпечення соціально - педагогічної підтримки учнів: - підтримка здобувачів освіти у адаптаційний період та період вікових криз; - задоволеність взаємовідносинами між учасниками освітнього середовища; - сприяння самореалізації особистості дитини відповідно до створеного ним ідеалу людини; - допомога в організації рефлексивної діяльності учнів; - конфіденційність у індивідуальній роботі зі здобувачами освіти; - суб'єкт-суб'єктні відносини між педагогом і учнем; - віра в кожную дитину та її можливості; - допомагати кожному учню в пошуку свого власного "Я", в становленні особистості, в збереженні її унікальності; забезпечення реалізації учнівства своїх можливостей, як у освітньому процесі, так і повсякденному житті через їх власний вибір.	Діють гуртки. Організуються міні-конференції, аналізуються педагогічні ситуації, організація виконання творчих завдань, ігри тощо.
6.	Забезпечення освітнього процесу	Забезпечення психології здоров'я. У рамках концепції національної безпеки країни, психологічна	Підбір педагогічних кадрів до навчального закладу здійснюється

	<i>педагогічними кадрами</i>	безпека вчителів розглядається як захищеність їх життя, здоров'я, прав і свобод, честі та гідності; психологічна безпека освітнього середовища – як пряме продовження психологічної безпеки особистості, а також як захист громадського порядку та спокою, духовних цінностей, прав і свобод навчальних закладів та їх нормальної діяльності	згідно з чинним законодавством, нормативними та розпорядчими документами. Створення програми щодо сприяння професійного розвитку вчителів; Підвищення рівня професійної майстерності шляхом: самоосвіти, курсової перепідготовки, участь у конференціях різних рівнів, підвищення фахового рівня шляхом участі у тренінгах, круглих столах, вебінарах, навчанні на освітніх платформах, стажування в країнах ЄС;
7.	<i>Недостатнє забезпечення матеріально-технічної бази</i>	Забезпечення розмаїттям джерел якісної інформації та освітнього високоякісного цифрового контенту та послуг для учнів, спеціально розроблених для здобувачів освіти, легкого для знаходження та розуміння, наданого зрозумілою мовою та адаптованих до їх вікових особливостей, запитів та інтересів. Доступ до служб охорони здоров'я і харчування	Створено освітній простір, що забезпечений сучасними технологічними засобами та навчально-методичними матеріалами для активного навчання учнів з урахуванням особливостей їхнього фаху. Подвір'я навчального закладу і навколишня територія є безпечними для життя і здоров'я учнів; створено належні санітарно-гігієнічні умови, належний рівень пожежної та електричної безпеки; Навчальний заклад забезпечений доступом до якісного збалансованого

			харчування, майданчики для занять фізичною культурою, пункту надання першої домедичної допомоги;
8.	<i>Низька активність учнів і педагогів</i>	- ознайомитися з видами діяльності, особливо значимими для учня, та надавати можливість самореалізовуватися через них; - створювати сприятливий морально-психологічний клімат у колективі; - навчальні програми з дисциплін мають включати в себе розгляд таких тем, які б спонукали учнів до саморозвитку та самореалізації;	Впровадження технології педагогічної підтримки, що здійснюватися всім педагогічним колективом навчального закладу
9.	<i>Участь здбувачів освіти у житті навчального закладу</i>	Учнівське самоврядування – це гнучка динамічна система, що ґрунтується на поєднанні адміністративних і суспільних учнівських інституцій (старостат, голова учнівського самоврядування тощо). Органи самоврядування розраховані на широке залучення членів учнівського колективу до вирішення питань його життєдіяльності. Підвищення ролі учнівського самоврядування є відображенням процесу гуманізації і демократизації суспільства загалом і системи середньої освіти зокрема. Участь студентів в органах учнівського самоврядування - важливий засіб формування громадянської свідомості, соціальної активності, відповідальності та ін.	Гуртки Клуби за інтересами Факультативи тощо.
10.	<i>Надзвичайні ситуації</i>	Забезпечується навчання працівників і учнів з безпеки поведінки з вибухонебезпечними та підозрілими речовинами (цивільний захист).	Створена та функціонує комісія з питань надзвичайних ситуацій

		Проводяться практичні тренування щодо злагоджених дій в екстремальних і надзвичайних ситуаціях.	
11.	Академічна доброчесність	Удосконалення правових механізмів реалізації конституційного права громадян на рівний доступ до якісної освіти на всіх рівнях. Створення умов для здобуття освіти особи упродовж життя (запровадження таких видів освіти як формальної, неформальної та інформальної); удосконалення нормативно - правової бази освіти, у тому числі розроблення новітніх програм, зорієнтованих на модернізацію системи перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, працівників і керівників навчальних закладів тощо	Розроблений Кодекс академічної доброчесності та функціонує комісія з питань етики та академічної доброчесності

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ
НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ

Необхідно:

- зберігати особистий спокій, не реагувати на провокації;
- не сповіщати про свої майбутні дії (плани) малознайомих людей, а також знайомих з ненадійною репутацією;
- завжди мати при собі документ (паспорт), що засвідчує особу, відомості про групу крові свою та близьких родичів, можливі проблеми зі здоров'ям ;
- знати місце розташування захисних споруд цивільної оборони поблизу місця проживання, роботи, навчання, у місцях частого відвідування (магазини, базар, дорога до роботи/навчання, медичні заклади тощо). Без необхідності намагатися якнайменше знаходитись поза місцем проживання, роботи та у малознайомих місцях;
- при виході із приміщень, пересуванні сходами багатоповерхівок або до споруди цивільної оборони (сховища) дотримуватись правила правої руки (як при русі автомобільного транспорту) з метою уникнення тисняви. Пропускати вперед та надавати допомогу жінкам, дітям, літнім людям та інвалідам, що значно скоротить терміни зайняття укриття;
- уникати місць скупчення людей;
- не вступати у суперечки з незнайомими людьми, уникати можливих провокацій;
- у разі отримання будь-якої інформації від органів державної влади про можливу небезпеку або заходи щодо підвищення безпеки передати її іншим людям (за місцем проживання, роботи, навчання тощо);
- при появі озброєних людей, військової техніки, заворушень негайно покинути цей район;
- посилити увагу і за можливості також залишити цей район у разі появи засобів масової інформації сторони-агресора;
- про людей, які не орієнтуються на місцевості, розмовляють з акцентом, мають нехарактерну зовнішність, здійснюють протиправні і провокативні дії, здійснюють незрозумілу роботу тощо – негайно поінформувати органи правопорядку, місцеву владу, військових;
- у разі потрапляння у район обстрілу – сховатись у найближчу захисну споруду цивільної оборони, сховище (укриття). У разі відсутності пристосованих сховищ, для укриття використовувати нерівності рельєфу (канави, окопи, заглиблення від вибухів тощо). У разі раптового обстрілу та відсутності поблизу споруд цивільного захисту, сховища й укриття – ляжте на землю головою в бік, протилежний вибухам. Голову слід прикрити руками. Не виходьте з укриття до кінця обстрілу;
- надавати першу допомогу іншим людям у разі їх поранення. Визвати швидку допомогу, представників ДСНС України, органів правопорядку, за необхідності – військових;

- у разі, якщо ви стали свідком поранення або смерті людей, протиправних до них дій (арешт, викрадення, побиття тощо), слід постаратися з'ясувати та зберегти якнайбільше інформації про них та обставини події для надання допомоги, пошуку, встановлення особи тощо. Необхідно пам'ятати, що ви самі або близькі вам люди, також можуть опинитись у скрутному становищі і будуть потребувати допомоги.

Не рекомендується:

- підходити до вікон, якщо почуєте постріли;
- спостерігати за ходом бойових дій;
- стояти чи перебігати під обстрілом;
- конфліктувати з озброєними людьми;
- носити армійську форму або камуфльований одяг;
- демонструвати зброю або предмети, схожі на неї;
- підбирати покинуті зброю та боєприпаси.

**ДІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ПІДОЗРІЛОГО ПРЕДМЕТА
(ВИБУХОВОГО ПРИСТРОЮ)**

При виявленні підозрілого предмета, слід пам'ятати, що для камуфляжу вибухових пристроїв можуть бути використані звичайні побутові речі: портфелі, валізи, сумки, пакунки, пакети, згортки, мішки, ящики, коробки, іграшки тощо, зовнішній вигляд яких може приховувати їх справжнє призначення.

Для того, щоб вирізнити вибухові пристрої з-поміж усіх інших, варто запам'ятати їхні характерні ознаки:

- предмети є незнайомими або незвичними для цієї обстановки чи території;
- наявність звуків, що лунають від предмета (цокання годинника, сигнали через певний проміжок часу), миготіння індикаторної лампочки;
- наявність джерел живлення на механізмі або поряд з ним (батарейки, акумулятори тощо);
- наявність розтяжки дротів, або дротів, що тягнуться від механізму на велику відстань;
- наявність не властивого йому специфічного запаху;
- предмет може бути підвішений на дереві або залишений на лавці.

При виявленні підозрілого предмета необхідно:

- не залишати без уваги забуту або бездоглядну річ;
- звернути увагу людей, що знаходяться поруч, на річ та опитати їх, намагаючись встановити власника, або особу, яка могла цю річ залишити;

При виявленні підозрілого предмета категорично заборонено:

- торкатися і пересувати його;
- користуватися засобами радіозв'язку, мобільними телефонами (вони можуть спровокувати вибух);
- заливати його рідинами, засипати ґрунтом або чимось накривати;
- здійснювати на нього звуковий, світловий, тепловий чи механічний вплив, адже практично всі вибухові речовини отруйні та чутливі до механічних, звукових впливів та нагрівання.

Повідомте про небезпечну знахідку до ДСНС або МВС, але не користуючись поблизу мобільним. Вживайте заходів з означення небезпечної знахідки, огороження та охорони знайдених предметів на місці виявлення. Змусьте оточуючих людей відійти на безпечну від знахідки відстань. Дочекайтеся прибуття оперативно-слідчої групи, фахівців МВС і ДСНС.

ДІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА СИГНАЛОМ «УВАГА ВСІМ! ПОВІТРЯНА ТРИВОГА» ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Підготовчі заходи

Учасники освітнього процесу повинні заздалегідь:

- бути ознайомлені з місцем розташування споруд фонду захисних споруд, інших безпечних місць, що можуть використовуватись як укриття та є найближчими до їх помешкання, а також правилами поведінки під час евакуації та укриття в захисних спорудах;
- вміти виконувати заходи, які передбачені на випадок отримання сигналу;
- на мобільному телефоні встановити додаток «Повітряна тривога».

Порядок дій викладача при отриманні сигналу «Увага всім! Повітряна тривога» під час дистанційної форми навчання.

1. Викладач має миттєво сповістити здобувачів освіти (словесно) про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації та припинити навчальне заняття.

2. Попросити здобувачів освіти вийти з конференції та вимкнути комп'ютер, за можливості інші електроприлади.

3. Акцентувати увагу на тому, що вони мають пройти в безпечне місце, встановлене їхніми родинами, а за відсутності укриття – безпечне місце в їхньому помешканні подалі від вікон та з дотриманням «правила двох стін».

4. Пройти в укриття або інше безпечне місце.

5. Після команди «Відбій повітряної тривоги» вийти з укриття та повернутися до освітнього процесу.

Порядок дій здобувачів освіти при отриманні сигналу «Увага всім! Повітряна тривога» під час дистанційної форми навчання.

1. У разі надходження сигналу «Повітряна тривога» уважно слухайте та чітко виконуйте вказівки викладача.

2. Швидко та без паніки вийти з онлайн-конференції та вимкнути комп'ютер.

3. Вимкнути світло та за можливості електроприлади.

4. Перейти в укриття або інше безпечне місце у помешканні чи біля нього, яке визначене родиною, подалі від вікон та з дотриманням «правила двох стін».

5. Після команди «Відбій повітряної тривоги» вийти з укриття та повернутися до освітнього процесу.

Правила поведінки під час повітряної тривоги

У будівлі:

- взяти тривожний рюкзак;
- зайти в укриття (це може бути підвальне приміщення чи паркінг);

- якщо немає спеціального укриття, потрібно спуститися на нижчі поверхи будівлі та обрати безпечне місце (подалі від вікон).

У квартирі:

- важливо знайти місце за тримальною стіною (найчастіше це біля вхідних дверей);

- у жодному випадку не підходити до вікон;

- сісти на підлогу;

- накрити тіло й голову ковдрою чи іншими речами. На вулиці:

- зайти в найближче укриття (часто в містах є позначки «укриття» або маршруту до нього).

Якщо немає змоги знайти найближче укриття, то важливо:

- триматися на відстані від магазинів із вітринами;

- лягти на землю біля високого бордюру, бетонних блоків;

- закрити голову руками.

Якщо ви почули вибухи, залишайтеся в безпечному місці,

- не підходьте до вікон.

- не фотографуйте/не знімайте місце обстрілів.

- не виходьте з укриття раніше ніж за 10 хвилин після

відбою повітряної тривоги.

**ПОРЯДОК ВРЕГУЛЮВАННЯ ВИПАДКІВ,
ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ СЕКСУАЛЬНИМИ
ДОМАГАННЯМИ І ДИСКРИМІНАЦІЄЮ**

Якщо особа, яка працює або навчається у Бочечківському ЗЗСО, вважає, що щодо неї було здійснено дискримінацію, зокрема за ознакою статі, утиск або сексуальні домагання, вона може подати скаргу.

Реалізація зазначеного права не може бути підставою для упередженого ставлення, а також не може спричиняти жодних негативних наслідків для особи, яка скористалася таким правом, та інших осіб.

У випадку наявності ознак дисциплінарного порушення наказом по школі створюється тимчасова комісія, до складу якої можуть входити директор навчального закладу, представник профспілки, представники соціально-психологічної служби, представники учнівського самоврядування тощо.

Скарга подається до навчального закладу, у письмовій формі (в електронному або паперовому вигляді) і повинна містити опис порушення права особи, зазначення моменту (часу), коли відбулося порушення, факти і можливі докази, що підтверджують скаргу.

Після отримання скарги комісія організовує зустріч з особою, яка подала скаргу, та розпитує уточнюючі та додаткові деталі, пов'язані із дискримінацією чи сексуальним домаганням, зокрема дата, місце, час, особи, залучені до ситуації, свідки тощо та пропонує спосіб вирішення ситуації щодо дискримінації або сексуального домагання.

Комісія в межах процедури після отримання скарги обов'язково інформує керівництво навчального закладу та за дорученням адміністрації здійснює перевірку в рамках чинного законодавства.

